

Asia: VN/26950/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiokonttori lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi seuraavaa:

1.1 Termin resilienssi tilalle tulisi vaihtaa sana ”palautumiskyky”, jota käytetään myös kohdassa 2.

2 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Pykälässä ei ole huomioitu muita vireillä olevia Valtiokonttorin tehtäviin liittyviä säädösvalmisteluhankkeita (valtionavustus, kuntien tilatieto).

3 § Määritelmät

Perusteluissa pykälän kohdalla on lueteltu valtion virastot ja ministeriöt, jotka saavat elpymisvälineen kautta rahoitusta. Listalta puuttuu Maahanmuuttovirasto, joka saa rahoitusta TEM:n kautta.

5 § Valtiovarain controller -toiminnon tehtävät

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan controller -toiminnon tulisi ilmoittaa tarkastusten tuloksista valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille ja ministeriölle. Samaan asiaan liittyen 11 pykälässä ”Tukiviranomaisen, ministeriön, joka ei ole tukiviranomainen, sekä valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon on ilmoitettava tämän lain nojalla tekemistään tarkastuksista ja luovutettava niiden perusteella laaditut tarkastuskertomukset Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä.”

Kokonaisuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista täsmentää, että tiedot toimitetaan nimenomaan yhteiseen RRP-tietojärjestelmään. Tiedot ovat osa maksatushakemusta, minkä vuoksi niiden tulisi olla osa keskitettyä tietovarantoa. 7 § mukaan tiedot maksatuspyyntöä varten tuotetaan tietojärjestelmästä: ”Valtio-konttori tuottaisi tietojärjestelmän avulla myös Suomen maksupyyntöjä varten tarvittavat tiedot valtiovarainministeriölle”.

6 § Tukiviranomaisen tehtävät

”Valtiokonttorin ilmoitettaviksi määrittämistä muista sääntöjenvastaisuuksista” jää epäselväksi. Määräyksenantovaltuutta ei ole kuvattu luvussa 6 (lakia alemman asteinen sääntely), jolloin epäselväksi jää, mitä ovat ne VTV-lain ulkopuoliset, muut sääntöjenvastaisuudet, joista VK määräisi ilmoittamaan. Myös perus-te tällaiselle määräykselle jää epäselväksi. Perusteluissa s. 21 todetaan, että ”Sääntöjenvastaisuuden käsitteellä viitataan tukivälineasetuksen johdantotekstin kohdan 53 mukaisesti tukivälineestä tuettuihin toimenpiteisiin liittyviin vakaviin sääntöjenvastaisuuksiin eli petoksiin, lahjontaan ja eturistiriitoihin taikka rahoitustukea koskevien sopimusten mukaisten velvoitteiden vakavaan rikkomiseen.” VTV-lain 17 § mukaan ”Valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston on tehtävä rikosilmoitus toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneesta rikoksesta”. Tulisiko Valtiokonttorin siis ohjeistaa eturistiriitoihin ja sopimusvelvoitteisiin liittyvistä sääntöjenvastaisuuksista?

7 § Valtiokonttorin tehtävät

1 momentin 6 kohdan mukaan Valtiokonttorin tulisi valvoa ja varmentaa, että tukiviranomainen korjaa Euroopan unionin toimivaltaisen toimielimen, elimen tai laitoksen, valtiovarain controller-toiminnon, valtiovarainministeriön, ministeriön tai tukiviranomaisen itsensä tekemässä valvonnassa ja tarkastuksessa havaitut tuen hallinnointia tai käyttöä koskevat virheet ja puutteet. Valtiokonttori valvoisi korjaavien toimenpiteiden toteuttamista sekä hallinnollisin varmuuksin että tarvittaessa tarkastuksin.

Momentista puuttuu maininta siitä, että myös Valtiokonttorin valvonnassa ja tarkastuksessa havaitut virheet ja puutteet kuuluvat kokonaisuuteen.

1 momentin 7 kohdassa todetaan, että Valtiokonttori ”velvoittaa tarvittaessa päätöksellään tukiviranomaista korjaamaan määrääjässä virheet ja puutteet, jotka Valtiokonttori havaitsee jne.”. ”Päätöksellä velvoittaminen” herättää kysymyksiä: mitä päätöksellä velvoittaminen käytännössä tarkoittaa?

Entä mitä seuraa, jos päätöksen kohde ei noudata Valtiokonttorin päätöstä? Voiko Valtiokonttori ylipäänsä tehdä toisia viranomaisia koskevia hallintopäätöksiä? Tätä kohtaa tulisi avata, sillä erityisesti päätöksen seuraamukset tukiviranomaiselle jäävät epäselväksi.

11 § Tuen käytön keskitetty kansallinen seuranta

Pykälän mukaan tukiviranomaisen tulee toimittaa tietoja. Tietojen toimittamisvelvollisuus koskee lisäksi ministeriöitä, silloinkin kun ministeriöt eivät toimi tukiviranomaisen roolissa (tarkastukset ja valvonnat, johdon vahvistuslauselma). Lisäksi myös controller-toiminnon tulee toimittaa tarkastuksiin liittyviä tietoja.

Perusteluteksteissä yhteisten indikaattorien osalta on mainittu, että indikaattorien määrä olisi 11, oikea määrä on 14.

Lopuksi:

Yleisesti voidaan todeta, että mahdollisena riskinä hallituksen esityksessä on, että määräyksenantovaltuuden jakautuminen valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin kesken jää jossain määrin epäselväksi. Vastuunjako ja määräyksenantovaltuuksien rajoja olisikin syytä vielä tarkentaa, jotta vältettäisiin epäselvyydet ja viivästykset tehtävien hoidossa. Tehtävänä RRP:n hallinnointi ja raportointi on erityisen aikakriittinen, mikä edellyttää toimivaltojen selkeää määrittelyä. Valtiokonttorilla tulee olla riittävät edellytykset velvoittaa tukiviranomaiset noudattamaan myös sääntelyä alemman asteista ohjeistusta, jotta Valtiokonttori voi hoitaa sille määrättyt tehtävät tuloksellisesti.

Näätsaari Mari
Valtiokonttori